

Korte lesomschrijving

Deze les gaat over het canonvenster:

De Statenbijbel.

Titel de Statenbijbel, een boek voor iedereen

Vak Geschiedenis - Taal - Levensbeschouwing

Venster de Statenbijbel

Tijdvak Tijd van regenten en vorsten

Doelgroep Voortgezet onderwijs

Tijdsduur 60 minuten

Groeperingsvorm Klassikaal, individueel of tweetallen

Lesdoelen

- De leerlingen leren over het belang van de drie heilige geschriften: Bijbel, Koran en Tenach
- De leerlingen leren over het belang van een Nederlandse vertaling van de Bijbel
- De leerlingen leren over de invloed van de Bijbel op de Nederlandse taal
- De leerlingen leren over de relatie tussen de drie monotheïstische godsdiensten: islam, christendom en jodendom.
- De leerlingen leggen verbanden met het nu

Benodigde voorkennis Geen

Benodigdheden

- Internet
- Docentenhandleiding VO
- Vensterplaat de Statenbijbel
- Werkblad VO
- Computers met opmaakprogramma (optioneel)
- Digitale evaluatie

Beoordeling

- Bespreken werkblad

Lesactiviteiten

Introductie

Zijn er grote culturele verschillen in de klas of op het gebied van levensbeschouwing, dan biedt de vensterplaat over de Statenbijbel meer aanknopingspunten voor eigen inbreng van de leerlingen dan de klokhuisfilm over de Statenbijbel. Er zijn dus twee opties om het onderwerp te introduceren.

Optie 1

Bespreek klassikaal de vensterplaat over de Statenbijbel. Laat de vensterplaat eerst zien zonder de i-tjes te openen. Laat eerst de leerlingen de vensterplaat aandachtig bekijken gedurende 1 à 2 minuten. Stel vervolgens de volgende vraag: Wat gebeurt hier? Geef enkele kinderen een beurt en vraag na elke beurt: Wat kunnen we nog meer ontdekken? Schrijf in steekwoorden op het bord wat de leerlingen zeggen over wat ze zien en denken. Als er geen nieuwe informatie uit de klas komt stopt u. Let op: alle bijdragen van de kinderen zijn waardevol, laat ze wel hun antwoord motiveren.

Instructie voor het gebruik van de vensterplaat:

De vensterplaat is een hulpmiddel om informatie over de tijd waarin de Statenbijbel werd uitgebracht zelf te ontdekken en over te brengen. In de vensterplaat zijn allerlei elementen interactief gemaakt. Deze zijn gemarkeerd met een i. Wanneer u op een i klikt, verschijnt er informatie over een bepaald onderwerp in relatie tot het canonvenster de Statenbijbel. De teksten kunt u achterin deze handleiding terugvinden.

Optie 2

Bekijk de Klokhuis-afl levering over de Statenbijbel <http://bit.ly/2jqj2dR> (14:23). Dit kan via de website entoen.nu. Geef de leerlingen de volgende kijkvraag mee: Waarom was het zo belangrijk om één officiële vertaling van de Bijbel te hebben?

Kern

Deel de werkbladen uit. De leerlingen kunnen individueel of in tweetallen werken. Het werkblad bestaat uit 5 opdrachten: 1A, 1B, 2A, 2B en 3.

Opdracht 1B:

De Klokhuis-afl levering geeft antwoord op de vraag welke rol de boekdrukkunst heeft gespeeld in de verspreiding van de bijbel. Wanneer u de film niet klassikaal bekijkt, dan zou u deze vraag ook klassikaal kunnen bespreken. Wat weten ze van de boekdrukkunst en het voordeel ten opzichte van handgeschreven boeken (grotere oplage in korte tijd, goedkoper, sneller een groot bereik).

Vervolg Lesactiviteiten

Opdracht 2A:

In de Bijbel staan veel uitdrukkingen die we vandaag de dag nog steeds gebruiken. Ter inspiratie of ter verdieping van deze opdracht kunt u gebruik maken van de les over uitdrukkingen die gemaakt is door het SLO.

Ga naar: <http://bit.ly/2iYc5ok>

Opdracht 2B:

De Nederlandse taal bevat veel leenwoorden uit het Engels, zoals computer. Veel van de begrippen uit het computertijdperk nemen we één op één over. Het zijn leenwoorden en we hebben er is geen Nederlandse vertaling voor. Bij deze opdracht kiezen de leerlingen zelf zo'n leenwoord en proberen daar een Nederlandse vertaling voor te maken. Het doel hiervan is te ervaren hoe lastig het kan zijn om een goede vertaling te maken, het probleem waar de vertalers van de Bijbelteksten ook tegenaan liepen.

Voorbeelden van leenwoorden uit het Engels: chatten, Compact Disc (CD), delete, Disk Jockey (DJ), laptop, selfie, e-mail, downloaden, spam, soap, skateboard.

EXTRA: Laat de leerlingen hun zelfgekozen woord met Nederlandse vertaling in een document (A4) opmaken (bladvullend in mooi lettertype). Bespreek de vertalingen met de leerlingen.

Opdracht 3:

Bij deze opdracht gaan de leerlingen aan de hand van een signalement op zoek naar Abraham/ Ibrahim: de aartsvader – stamvader van zowel de christenen, joden als islamieten. Ze kunnen kiezen uit Mozes - Musa, Elia – Ilyas of Abraham – Ibrahim.

EXTRA: Een bezoek aan Museum Catharijneconvent in Utrecht. Veel verhalen uit het oude en nieuwe testament zijn hier te zien op schilderijen en prenten. Hier is ook de tentoonstelling Feest! Weet wat je viert te zien. Ieder jaar is het Kerstmis, Suikerfeest, Chanouka en Sinterklaas. We gaan lekker eten en geven elkaar cadeautjes. Maar wat vieren we eigenlijk? Waar komen deze feesten vandaan en wat is hun betekenis?

De tentoonstelling is nu ook op meerdere plekken in Nederland te zien. Ga voor meer informatie naar de website www.feestweetwatjeviert.nl.

Afsluiting

Bespreek de opdrachten op het werkblad. Laat de leerlingen de vertaling van hun digitaal woord voorleggen aan de klas. De leerlingen vertellen de vertaling van het leenwoord aan de klas. De klas probeert op basis van deze vertaling het eigenlijke leenwoord te achterhalen.

Antwoorden werkblad

1A: Welk tijdvak?

Antwoord: Tijd van de regenten en vorsten (1600-1700).

1B: Wat heeft de boekdrukkunst met de Statenbijbel te maken?

Antwoord: Door de boekdrukkunst kunnen er in korte tijd een grote oplage worden gedrukt, dit maakt het goedkoper en dus betaalbaar en toegankelijk voor een grotere groep gelovigen.

2A: Wat betekenen deze uitdrukkingen?

Hij heeft Abraham gezien: Hij is 50 jaar geworden

Oog om oog, tand om tand: Wraak nemen, met gelijke munt terugbetalen; of: een schadevergoedingsplicht

Hij is in adamskostuum: Hij is naakt

Een Babylonische spraakverwarring:- Dan spreekt iedereen door elkaar heen en luistert niet naar elkaar of men begrijpt elkaar niet

Hij is de benjamin van de familie: Hij is de jongste van de familie

3: Gezocht

Naam: Abraham of Ibrahim

Welk groot offer moest hij brengen:

Als test van zijn geloof moet Abraham zijn zoon Isaak aan God offeren. Wanneer hij op het punt staat om dit te doen, weerhoudt God hem ervan. In plaats van het mensenoffer kan Abraham een ram nemen om te offeren.

Teksten vensterplaat

Teksten Vensterplaat Statenbijbel

1. De drie heilige boeken

- i-punt: op het digibord, boven de drie boeken
- Informatie: Het christendom, de islam en het jodendom staan bekend als de religies van het boek. Volgens deze godsdiensten bestaat er maar één God, die de wereld heeft gemaakt. God heeft zich ook in woorden aan de mens bekend gemaakt. Die woorden zijn opgeschreven in een heilig boek, dat heel erg belangrijk is voor de gelovigen. De Tenach, het heilige boek van de joden, bestaat uit drie delen. Het eerste en belangrijkste deel heet de Thora. Dit zijn de vijf boeken van Mozes. Het heilige boek van de christenen is de Bijbel. Hij bestaat uit het Oude Testament (met dezelfde inhoud als de Tenach) en het Nieuwe Testament. Moslims hebben de Koran. De verhalen in dit heilige boek zijn door God geopenbaard aan de profeet Mohammed.

2. Het heilige boek van de christenen

- i-punt: bij de bijbel die het meisje in haar hand heeft
- Informatie: 'In het begin schiep God de hemel en de aarde.' Zo begint het heilige boek van de christenen: de Bijbel. Het Oude Testament vertelt de geschiedenis van het joodse volk tot het jaar 0 van onze jaartelling. Het Nieuwe Testament vertelt het leven van Jezus Christus en de gebeurtenissen nadat hij is gestorven en naar de hemel gegaan. Eigenlijk is de Bijbel niet één boek, maar een verzameling van wel 66 boeken en boekjes. Ze staan vol met verhalen, spreuken, gedichten en leefregels. De Bijbelboeken zijn door verschillende mensen geschreven: het Oude Testament in het Hebreeuws (de taal van de joden) en het Nieuwe Testament in het Grieks. De Bijbel is nu in heel veel verschillende talen vertaald en wordt door christenen over de hele wereld gelezen..

3. De bijbel voor iedereen!

- i-punt: bij de bijbel op het digibord
- Informatie: Tot 1500 is er één christelijke kerk in heel Europa. De paus in Rome is de leider. Maar veel mensen hebben kritiek op de kerk. Niet de paus moet de basis zijn van het geloof, maar de bijbel. Deze protestbeweging heet Reformatie (hervorming of verbetering). Maar de paus wil geen verandering. De kerk valt uit elkaar en er ontstaat

een nieuwe groep christenen: de protestanten. De oude kerk onder leiding van de paus heet voortaan 'rooms-katholiek'. De nieuwe groep kerken worden protestantse kerken genoemd. De protestanten vinden twee dingen heel belangrijk. Het eerste is, dat alle christenen in hun eigen taal de Bijbel kunnen lezen. Bovendien moet die Bijbel een heel nauwkeurige vertaling zijn van de oorspronkelijke Bijbeltaal – het Hebreeuws en Grieks dus..

4. De kerk in de Republiek

- i-punt: kaart van Nederland aan de wand naast digibord
- Informatie: Vanaf 1588 is Nederland een Republiek, die uit zeven provincies of 'Staten' bestaat. In elke provincie spreken mensen hun eigen dialect. De mannen die de zeven staten besturen vormen samen de 'Staten-Generaal'. Zij leiden de Republiek. De meeste inwoners van de Republiek zijn lid van een protestantse kerk. Verschillende groepen protestanten in de Republiek maken ruzie met elkaar. Ze denken over veel dingen verschillend. De Staten-Generaal willen rust en eenheid. Daarom organiseren ze in 1618 een grote vergadering in Dordrecht, waar de protestantse kerken uit alle provincies aan meedoen. Dit heet de Synode van Dordrecht. Deze vergadering moet een besluit nemen over de ware leer van de kerk.

5. De Synode van Dordrecht

- i-punt: afbeelding van de synode aan de wand
- Informatie: Het is 1618. Een half jaar lang hebben de inwoners van Dordrecht veel mannen te gast in hun stad. Ze zijn uit de hele Republiek gekomen voor een vergadering van de kerk: de Synode van Dordrecht. Die moet een einde maken aan de ruzie tussen verschillende groepen: de streng gelovige protestanten en de wat minder strenge. De streng gelovige protestanten winnen. Zij geloven dat jouw leven al vaststaat als je geboren wordt. Je hebt geen vrije wil en alleen God bepaalt of je in de hemel komt. Er komen strenge regels op papier te staan en zo'n 200 predikanten van de minder strenge groep mogen niet meer in de kerk werken. De kerkvergadering besluit ook dat er een nieuwe goede Bijbelvertaling moet komen die in alle kerken gebruikt kan worden: de Statenbijbel

6. De Statenbijbel

- i-punt: in de titelpagina van de Statenbijbel onder de Synode van Dordrecht
- Informatie: Als de gelovigen het niet met elkaar eens zijn, kan het land uit elkaar vallen. Daarom besluit de kerk dat er een goede Bijbelvertaling in het Nederlands moet komen. Dat is goed voor de eenheid in het land. De leiders van het land, de Staten-Generaal, moeten het betalen. Daarom krijgt de vertaling de naam Statenbijbel. Negen jaar lang werken vertalers en controleurs uit de verschillende provincies aan de nieuwe bijbel. Het vertalen valt soms niet mee. De taal in de oude boeken is moeilijk. Dichtbij het heilige boek blijven en toch een verhaal schrijven dat iedereen kan begrijpen – dat is een hele kunst! Na al dat keiharde werken verschijnt de Statenbijbel in 1637 in druk. Vanaf dat moment wordt hij in alle protestantse kerken en scholen gebruikt.

7. De Statenbijbel en onze taal

- i-punt: tegeltje met spreekwoord
- Informatie: God openbaarde zijn woord aan Mohammed in het Arabisch. Het is de taal van de Koran en voor moslims dus een goddelijke taal. Mohammed is de laatste profeet in een lange traditie van profeten die begint met de eerste mens, Adam. Sommige verhalen uit de Bijbel en de Koran lijken erg op elkaar. Jezus heet in de Koran Isa. Hij is hier alleen niet de zoon van God, maar een profeet. Het Offerfeest is het grote feest van de moslims. Ze herdenken Ibrahim (Abraham in de bijbel), die zo trouw was aan Allah dat hij zijn zoon voor hem wilde doden. Toen Allah dat zag, droeg hij Ibrahim op in plaats van zijn zoon een schaap te offeren. Bij het Offerfeest geven de moslims eten of geld aan de armen.

8. Het heilige boek van de joden

- i-punt: de Tenach die de jongen vasthoudt
- Informatie: De Tenach is geschreven in het Hebreeuws. Dit is de taal die de joden in Israël spreken. Het eerste deel, de Thora, beschrijft de schepping van de aarde en de vroege geschiedenis van het volk van Israël. Ook de wetten van het geloof staan in deze boeken beschreven. De verhalen uit de Tenach staan ook in het Oude Testament en de Koran. De Thora wordt geschreven op een rol, die gemaakt is van perkament – de huid van een dier. Hij wordt in de synagoge met veel respect behandeld. Niemand mag

er met zijn rug naartoe staan of hem met zijn handen aanraken. Het lezen gebeurt met een jat – een zilveren aanwijspokje met op het uiteinde een wijzende hand. De belangrijkste feestdag is Jom Kippoer of Grote Verzoendag. Je mag op die dag niet werken en je moet vasten. Je vraagt vergeving voor je zonden en er is een speciale dienst in de synagoge.

8. Bijbels in soorten en maten

- i-punt: Bijbel in straattaal die het middelste meisje vasthoudt
- Informatie: *“God keek naar alles en zag dat het kapot goed was. Toen werd het avond. De zesde dag was voorbij. Toen was God klaar. De wereld was omin mooi geworden.”* Bijbeltaal? Ja, zeker wel! Dit komt uit het boek Genesis, over het ontstaan van de wereld. In onze tijd zijn de bijbels niet alleen van buiten, maar ook van binnen heel verschillend. Vroeger lieten rijke mensen hun bijbel in prachtig leer binden en met zilver of zelfs goud versieren. Maar in onze tijd wordt ook het verhaal op verschillende manieren verteld. In kinderbijbels bijvoorbeeld, met mooie tekeningen erin. Jongerenbijbels. Een bijbel voor ongelovigen. Een bijbel in gewone taal. En zelfs een bijbel in straattaal. De Statenbijbel is ook weer veranderd. De nieuwste vertaling is van 2010 en ook die is er in soorten en maten. De goedkoopste is gemaakt voor het leger. Soldaten kunnen het boekje meenemen in de zak van hun uniform – het past precies.